

بررسی موانع و ظرفیت‌های افزایش تولید از منظر محیط زیست

حرکت به سوی اقتصاد تولیدمحور یکی از الزامات گام دوم انقلاب ارزیابی می‌شود که نامگذاری سال‌ها در سنوات اخیر نیز توسط رهبر معظم انقلاب در همین راستا صورت گرفته است. از این‌رو سال ۱۴۰۰ با عنوان «تولید، پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» توسط ایشان نامگذاری شده است تا با تمرکز بر رفع موانع و تسهیل‌گری و انجام حمایت و همراهی مورد نیاز توسط ارکان حاکمیت گره بخش تولید باز شود و ظرفیت تولید ملی شکوفا گردد. براساس گزارش بانک جهانی، ایران در سال ۲۰۲۰، متأسفانه در جایگاه نامطلوب ۱۲۷ از منظر شاخص‌های کسب‌وکار قرار گرفته است. قوانین و مقررات متعدد، دستگاه‌های مسئول و ذی‌مدخل متعدد، عدم شفافیت، فساد در بخش‌های مختلف، عدم هدایت نقدینگی به سمت تأمین اعتبار بخش تولید، واردات بی‌رویه و... سبب شده ایجاد، توسعه و ادامه حیات فعالیت‌های تولیدی در کشور علی‌رغم تصویب قوانین حمایتی مختلف به‌صرفه نباشد. برای ارزیابی آثار بخش محیط زیست بر تولید، لازم است این تأثیرات در فرایند تولید مورد ارزیابی قرار گیرد.

از منظر سیاست‌گذاری و قوانین، رویکرد مقنن و مجری به تولید در بخش محیط زیست به‌طور کامل سلبی - واکنشی بوده؛ به‌طوری که عموماً قوانین محدودکننده تولید بوده است. البته این رویکرد با توجه به تخریب‌های گسترده‌ای که تاکنون توسط توسعه‌طلبی‌های بی‌ضابطه به طبیعت تحمیل شده، تا حدودی قابل درک به‌نظر می‌رسد. اما قطعاً لازم است در کنار این رویکرد، رویکرد ایجابی-حمایتی نیز از جانب قانونگذار و مجری بخش محیط زیست به تولید اتخاذ شود تا بتواند ضمن کمک به شکل‌گیری تولید ملی، انتشار آلاینده‌ها را کاهش و توسعه شاخص‌های زیست‌محیطی را به‌همراه داشته باشد.

از منظر شکل گرفتن ایده و تأسیس بنگاه، خوشبختانه ظرفیت بسیار قابل توجهی در بخش محیط زیست برای گسترش دایره تولید و اشتغال وجود دارد. ورود آلاینده‌های مختلف به محیط، تبعات نوسانات اقلیمی و لزوم سازگاری و کاهش آنها، افزایش بهره‌وری انرژی همگی بر وجود محیط کار فراگیر در بخش محیط زیست دلالت دارند و ایده‌های متعددی برای راه‌اندازی کسب‌وکار و ایجاد محصول به‌ویژه کسب‌وکارهای نوپا در این میان قابل ایجاد و استمرار است.

از منظر دریافت مجوز که چالش برانگیزترین بخش ارتباط حوزه محیط زیست با تولید است و در بخش بررسی چالش‌های کلیدی به آن پرداخته می‌شود، فرایند صدور مجوز در سنوات اخیر بهبودهایی داشته، اما عدم شفافیت، امکان بروز فساد و عدم برخورد قاطع، وجود تبعیض و پاسخگو نبودن در مقابل مجوزهای داده شده/نشده از معضلات قابل ذکر در این بخش است.

از منظر تأمین تجهیزات و طراحی فرایند خط تولید و تأمین مواد اولیه، لازم است اتخاذ رویکرد زیست‌محیطی توسط صاحب کسب‌وکار با هدایت و نظارت دستگاه پیگیری شود که نیازمند آموزش و ایجاد این

معاونت مطالعات زیربنایی

گروه:

محیط زیست

گزارش اول

فروردین‌ماه ۱۴۰۰

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۵۰۱۷۴۹۶

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱/۳۱

دغدغه در هر دو گروه است. قطعاً طراحی بهینه فرایند تولید محصول یک کارگاه تولیدی می‌تواند علاوه بر ایجاد سود بیشتر برای صاحب آن، مواد اولیه کمتری مصرف و پسماند کمتری را تولید کند که تأثیر مستقیمی در بهبود شاخص‌های زیست‌محیطی دارد. براساس بررسی صورت‌گرفته دو چالش عمده شناسایی شده تولید از منظر محیط زیست عبارتند از: مسائل مرتبط با صدور مجوزهای زیست‌محیطی ایجاد و توسعه صنایع و عوارض و جرائم زیست‌محیطی. همچنین راهکارهای پیشنهادی برای رفع موانع و افزایش تولید در بخش محیط زیست عبارتند از:

۱. اصلاح و به‌روزرسانی ضوابط استقرار با همفکری کارشناسان صنعت و متولیان تولید،
۲. تهیه نقشه مکان‌محور و اطلس کسب‌وکارهای مجاز در کشور،
۳. ایجاد کلینیک عوارض آلاینده‌گی و به‌کارگیری ظرفیت دانشگاه‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان در فرایند پایش صنایع،
۴. اصلاح و اجرایی شدن قانون ایمنی زیستی به‌منظور افزایش تولید محصولات و فراورده‌های سالم و ارگانیک،
۵. جایگزینی چرخه پایش - رفع آلاینده‌گی به‌جای چرخه پایش - جریمه فعلی،
۶. اصلاح قانون مدیریت پسماند و اتخاذ رویکرد اقتصاد چرخشی در زمینه مدیریت پسماند کشور.